

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XL. Dilecto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Dilecto.

PARAPHRASIS.

Inter Præpositum Arienensem & Comitissâ Flandriæ controversia erat super donatione præbendarum sacerdotalium; eam Papa commiserat Episcopo Attrebatensi, Abbati Dedimenesi, & Attrebatensi Decano, coram his Præpositus litem non contestando, asseueravit, Decani Attrebatensis testimonium sibi in hac causâ fore necessarium, quia non nisi per ipsum & aliū quendam testē de iure suo probare possit, idēque rogauit, ut iudices procederent in causâ, Decano remoto, aut processu superfederent, donec consultus Pontifex in locum illius alium iudicē subrogât, at verò iudices petitionē Præpositi reiocerunt, & eundem post interpositâ appellationem à præbendarū collatione suspenderunt. His re-latis Innoc. III. respondit, ne ob testis defectū iustitia Præposito denegetur, se Abbatem Vrsi campi in locū dicti Decani subrogare, mandans si ita est, sicuti narratum fuit, ut relaxatâ suspensione Præpositus, in causâ iuxta prioris mandati formâ legitimē procedant.

Videtur hîc actum esse de collatione præbendarum, quam liberè ad se pertinere contendebat Præpositus Attrebatensis; ea enim magis propriè donatio appellari potest, at verò Comitissa se opponebat dicens, præbendas esse patronatas, & jus patronatûs seu præsentationem ad se pertinere, licet *Io. Andr. Panor. & alij aliter casum intelligât.*

SUMMARIUM.

1. *Judex delegatus remoueri debet, si eius testimonium parti necessarium sit in ea causa.*
2. *Judex delegatus subdelegans statim initio totam causam alteri, potest in ea esse testis.*
3. *Ordinarius iudex in casu necessitatis, potest admitti in testem in causa, qua coram eius Vicario vel Delegato ad Vniuersitatem causarum agitur.*
4. *Imò propter necessitatem admittendum est*

testimonium delegatis coram delegato in particulari causa.

NOT. VII. Judex delegatus remoueri debet, si eius testimonium parti necessarium sit in eâ causâ: ratio est, quia facilè reperietur alius iudex, sed testis alius, qui causam ita cognitam habeat, non tam facilè reperiri poterit, quare ne jus partis ob defectum probationum pereat, succurri debet per alterius iudicis subrogationem. Debet tamen pars iudicis amotionem petere ante litis contestationem, nam per eam censetur in iudicem consensisse, ut postea nisi ex nouâ aut nouiter cognitâ causâ amotionem petere non possit, uti *Abbas hic monet n. 3.* deinde necesse est præmitti aliquam causæ cognitionem, quòd alterius iudicis testimonio opus sit, adeòque alius ei subrogari debeat, ut in textu huius capituli colligitur.

Queritur 1. Vtrum duo illi iudices procedere potuissent absque tertio, qui in testē assumptus fuisset. Respondet rectè *gloss. hic. verb. Excluso*, si delegati fuissent cum clausulâ: *si non omnes potestis*, &c. tunc potuissent, uti colligitur ex *c. Prudentiam. 21. & c. penult. de off. delegati*, nam hæc censetur juris impotentia, si necessarium sit iudicem ad testimonium ferendum produci, ne jus partis pereat, sin autem sine dictâ clausulâ delegati sint, tunc à delegato peti debet, ut alius subrogetur, sicuti hic factum est.

Queritur 2. Si iudex delegatus causam alteri subdelegât, vtrum in testem adhiberi possit. Resp. cum *Joan. Andrea hic; Abbat. n. 8.* Si statim ab initio in totum subdelegauit, adeòque iurisdictionem, quâ nunquam in eâ causâ vsus fuit, omnino à se abdicauit, tunc potest esse testis, se cui si ex parte tantum subdelegauit, seu aliquid sibi iurisdictionis retinuit, iuxta *cap. Iudex. de offic. delegati in 6.*

Queritur 3. Si Ordinarius iudex propter necessitatem, ne veritas occultetur, testimonium dicere debeat in causâ, quæ coram Vicario eius agitur, vtrum possit admitti. affirmandum est cum *gl. communiter receptâ. Abbat. n. 11. Immo n. 3. Felin. n. 2.*

Ratio

ratio dari debet, quia ordinarius totam iudicandi liberam voluntatem vicario permittit, nec se immiscet, nisi quod causam ad se reuocare possit, sed tunc in isto casu alteri committere deberet, & non suspecto, sicut in casu simili docet *gl. in c. Querelam. 24. verb. commisit. de electione.*

Idemque dicendum, si Ordinarius coram delegato suo ad vniuersitatem causarum testimonium dicere velit, admittendum esse. *argum. l. Est receptum. 24. de iurisdic. omnium iudicum.* imò probabile est, quod docet *Abbas. h. c. n. 8.* propter necessitatem admittendum esse testimonium delegantis etiam coram iudice delegato in causâ particulari, propterea quod delegans actualiter partes iudicis non agat, & si vel reuocare velit concessam iurisdictionem, vel si ad eum appellatur, tunc alteri cogetur causam committere, si testis ipse officio functus fuit.

CAPITVLVM XLI.

Significauit.

PARAPHRASIS.

Quidam laici fundarunt Ecclesiam S. Nicolai, volentes, vt libera sit eius collatio, atque vt ipsi & successores sui nihil iuris in Ecclesiâ quoad præsentationem &c. habeant, sed quia super hoc instrumentum publicum factum non erat, rector eius Ecclesie petiit ab Innoc. III. vt prohibitionem faciat, ne temporis successu probationum copia depereat, idè mandat Papa iudici Sabinensi, vt testes idoneos, quos rector produxerit, diligenter examinet, eorumque dicta in publicum referat instrumentum, prius tamen hoc denuntiet fundatoribus, aut successoribus eorum, vt receptioni testium interesse possint, si velint, atque super hanc ipsam denuntiatione, quod videlicet facta fuerit, publicum conficiatur instrumentum.

SUMMARIUM.

1. Fundator potest renuntiare iuri suo, quod

ex fundatione sibi quasitum est. Manebit tamen nihilominus Patronus Ecclesie, neque eius curam omnino deferere potest.

2. In periculo ne quis super iure suo conueniatur, aut ius eius impetatur, peti potest vt receptis super iure illo testibus, publicum instrumentum conficiatur.
3. Ad receptionem testium & publicationem attestationum citandi, quorum interest. Si non compareant, nihilominus procedi potest.
4. Cautela in conficiendo instrumento adhibenda.
5. In factis antiquis præsumuntur interuenisse solemnitates etiam extrinsecæ propter probandi difficultatem.

NOTA I. fundator potest renuntiare iuri suo, quod ex fundatione consequitur ad præsentandum & alimenta petenda, si ad inopiam deuenit, ipse aut hæredes eius, nihilominus tamen permanebit Patronus Ecclesie, quam fundauit, vt proinde eius curam deferere omnino non possit, quamobrem etiam honor ipsi vt Patrono debitus negari non debebit, vide quæ dixi *lib. 4. Tb. Mor. Tract. 2. cap. 13. q. 4.*

NOTA II. Si periculum aliquod esse possit, ne quispiam conueniatur, aut ius eius impetatur, tunc petere potest, vt testes recipiantur ac publicentur super iure suo, atq; ex depositionibus instrumentum publicum conficiatur ad perpetuam rei memoriam, ita etiam habetur in *l. ult. de usuris pupillaribus.*

Loquor in casu, cum periculum est, ne quis aliquando, cum minimè expectat, aut probationibus instructus est, in iudicium trahatur, seu ius eius impetatur, vt in casu huius capituli, nam Patronus seu qui Ecclesiam fundauit, intentionem etiam suam fundatam habet, quod ad ipsum pertineat ius præsentandi, quamobrem Ecclesia securam non esset de sua libertate, nisi per testes aut instrumenta eam ostendere queat, sed quia testes temporis progressu moriuntur, idè maturè prouidendum est Ecclesie per publicum instrumentum.

Non autem loquimur de actore seu qui